

בס"ד. שיחת ש"פ אחרי, מבה"ח וער"ח אייר, ה'תשי"א.

בלתי מוגה

א. מאמר ד"ה ויאמר לו יהונתן מחר חודש.

* * *

ב. אודות כתיבת שמו של החודש (המתברך בשבת זו) — שיש ספק אם צריך לכתוב "איר" ביו"ד א' או "אייר" בב' יודי"ן — ידוע הרמז ש"אייר" ראשית־יבות אברהם יצחק יעקב רחל, ולכן צריך לכתוב "אייר" בב' יודי"ן¹.

וצריך להבין: מהי השייכות המיוחדת של רחל עם האבות, שלכן מצינו שנמנית יחד עם האבות — אברהם יצחק יעקב רחל?

וביותר יפלא הדבר — מצד ההפרש בין האבות להשבטים:

ידוע² שהאבות ("אין קורין אבות אלא לשלשה"³) שייכים לכל בני, להיותם "אבות" של כל בני, שכל בני נקראים "בני אברהם יצחק ויעקב", משא"כ השבטים, כל שבט כולל רק חלק מבני, בני ראובן, בני שמעון וכו'. ועד"ז בעבודה — שעבודת האבות נדרשת מכל בני ("בחי' האבות צריך להיות בכל אדם שהם שרש ומקור כל נשמות ישראל"⁴), משא"כ עבודת השבטים, "כל שבט ושבט במסילתו יעלה", ומכל שבט נדרשת העבודה המיוחדת לשבט זה דוקא (מבני ראובן נדרשת העבודה דראובן, מבני שמעון נדרשת העבודה דשמעון, וכיו"ב בשאר השבטים)⁴.

וכיון שבני רחל הם ב' שבטים בלבד, יוסף ובנימין — יפלא ביותר שייכותה של רחל (שממנה יצאו רק יוסף ובנימין) לאברהם יצחק ויעקב שהם ה"אבות" דכל בני?

ג. ויובן בהקדם ביאור הטעם לכך שרחל היא היחידה מבין כל האמהות שלא נקברה במערת המכפלה — שמצינו בזה ב' טעמים שלכאורה הם בסתירה זל"ז:

(3) ברכות טז, ב.

(4) ראה גם לקו"ש חכ"ג ע' 54. וש"נ.

(1) ראה רמ"א אה"ע סקכו" ס"ו ובבית

שמאל שם סק"ב.

(2) תו"א ר"פ וארא.

א) "לפי שזלזלה במשכב הצדיק (באמרה ללאה "שלי היתה שכיבת לילה זו ואני נותנה לך תחת דודאי בנך") לא זכתה להקבר עמו"⁵.

ב) "שתהא לעזרה לבני' כשיגלה אותם נבוזראדן והיו עוברים דרך שם, יוצאת רחל על קברה ובוכה ומבקשת רחמים עליהם, שנאמר קול ברמה נשמע וגו', והקב"ה משיבה יש' שכר לפעולתך נאום ה' וגו' ושבו בנים לגבולם"⁸.

ויש לומר בתיווך ב' הטעמים⁹ — שהסיבה לכך שבין כל האמהות יכולה דוקא רחל להיות לעזרה לבני', לבכות ולבקש רחמים עליהם, ולפעול ה"ושבו בנים לגבולם", היא, בגלל שיש לה זכות הקשורה עם ויתור על משכב הצדיק¹⁰:

איתא במדרשי חז"ל¹¹ ש"הלכו אבות ואמהות לפייס את הקב"ה .. ולא נתפייס, נכנסה רחל אמרה לפניו, רבש"ע, רחמי מי מרובים רחמיך או רחמי בשר ודם, הוי אומר רחמיך מרובים, והלא אני הכנסתי צרתי בתוך ביתי, שכל עבודה שעבד יעקב את אבי לא עבד אלא בשבילי, כשבאתי ליכנס לחופה הכניסו את אחותי, ולא די ששתקתי אלא שמסרתי לה סימני, אף אתה אם הכניסו בניך צרתך בביתך שתוק להם", "ומה אני שאני בשר ודם .. לא קנאתי לצרה שלי .. ואתה מלך חי וקיים .. מפני מה קנאת לע"ז שאין בה ממש",

[ובפרט שאצל הקב"ה לא שייך כלל המושג של קנאה, שהרי, הקב"ה הוא המציאות האמיתית, שמציאותו מעצמותו, משא"כ הנברא שרק נרגש אצלו שמציאותו מעצמותו]¹²,

ומסיים שם: "מיד נתגלגלו רחמיו של הקב"ה ואמר, בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן, הה"ד קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בני' כי איננו, וכתוב כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעו כי יש שכר לפעולתך וגו', וכתוב ויש תקוה לאחריתך נאום ה' ושבו בנים לגבולם", "יפה למדת סנגוריא, יש שכר לפעולתך ולצדקתך שמסרת סמניך לאחותך".

9) ראה השקו"ט בזה במפרשי רש"י (באר היטב. שפ"ח. משכיל לדוד) עה"פ.
10) ראה גם גו"א עה"פ.
11) פרש"י ורד"ק לירמ"י שם — מפתחתא דאיכ"ר כד.
12) חסר קצת (המור"ל).

5) פרש"י ויצא ל, טו.
6) ירמ"י לא, יד.
7) שם טו"טז.
8) פרש"י ויחי מח, ז (נבאר בלקו"ש ח"ל ע' 236 ואילך).

ולכאורה אינו מובן: פעולתה של רחל במסירת הסימנים לאחותה משמעותה וויתור על משכב הצדיק, שזהו"ע של חסרון [ועד שנענשה בגלל וויתור על משכב הצדיק (בשביל הדודאים) ללילה א' בלבד], ואיך יכולה פעולה זו להחשב בתור מעלה, ועד שבזכות זה יחזיר הקב"ה את ישראל למקומן?

וההסברה בזה — שהיא הנותנת — שכיון ש"משכב הצדיק" הו"ע רוחני נעלה ביותר שחלילה לוותר עליו, ואעפ"כ, הסכימה רחל לוותר על זה ומסרה הסימנים לאחותה, היינו, שמסרה את הרוחניות שלה ("זי האָט אָפּגעגעבן ניט נאָר אירע גשמיות נאָר אויך אירע רוחניות")... וכל זה כדי "שתהא לעזרה לבני", שתוכל לבקש רחמים על בני — נחשב הדבר למעלה הכי גדולה, והקב"ה מבטיח "בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן", "ושבו בנים לגבולם".

ד. ע"פ האמור יש לבאר הקשר והשייכות של רחל עם האבות — אברהם יצחק יעקב רחל:

כשם שה"אבות" שייכים לכל בני" כך שייכת גם רחל (לא רק לב' השבטים יוסף ובנימין שיצאו ממנה, אלא) לכל בני" — כיון שרחל מסרה נפשה כדי שתוכל לבקש רחמים על כל בני", ובזכותה מבטיח הקב"ה "ושבו בנים לגבולם", שזהו"ע השייך לכל בני".

ויש להוסיף, שמלבד השתדלותה של רחל לטובת כל בני", ש"בוכה ומבקשת רחמים עליהם", ה"ה משתדלת גם עבור השכינה — כמרומז בלשון הכתוב "רחל מבכה על בני" כי איננו, אף שלכאורה "כי אינם מבעי ליי" (שהרי ביחס ל"בני" מתאים יותר הלשון "כי אינם"), "בגין דבעלא .. אסתלק מינה כו"¹³, היינו, שרחל מבכה (גם) על העדר גילוי השכינה, ובמילא, פועלת היא (נוסף על ה"ושבו בנים לגבולם") גם השבת גילוי השכינה שתהי' בהגאולה העתידה.

* * *

ה. בהשיחה שנדפסה בקונטרס חג הפסח¹⁴, אומר כ"ק מו"ח אדמו"ר, שקודם גילוי המשיח ישנם "חבלי לידה", וכדי למהר את הלידה צריך להיות פריצת גדר, והיינו, ע"י שמחה, כי שמחה פורצת גדר¹⁵,

13) זח"ב כט, ב (וראה לקוטי לוי"צ לשם תשי"א ס"ע 246 ואילך).
 ע' נט). וראה גם זח"ג כ, ב. 15) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.
 14) שיחת אחש"פ תרצ"ה ס"ט (סה"מ ועוד.

ומבאר שם, שהשמחה צריכה להיות מצד הטוב של הזולת, שהרי הזולת הוא בודאי טוב¹⁶.

— ולהעיר, שבימינו אלו, כבר יצאנו י"ח חבלי לידה, ועתה צריך להיות רק ענין השמחה, ועי"ז יכולים אפילו בשעה קלה¹⁷ לפעול ביאת המשיח. —

ובהתאם לכך הי' כ"ק מו"ח אדמו"ר נוהג באחרון של פסח להורות שירקדו וריקוד של משיח ("משיח'ס טאָנץ")¹⁸.

— מצד טעמים שונים לא רציתי לעשות כן באחרון של פסח עצמו... ובכל אופן, יש להשלים זאת ביום הש"ק זה, שהוא עדיין המשך לאחרון של פסח, ולכן, ירקדו עתה "משיח'ס טאָנץ".

ויה"ר שעי"ז יומשכו כל הענינים באופן ד"והריקותי¹⁹ לכם ברכה עד בלי די²⁰.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א רקד עם כל הקהל במחול — "משיח'ס טאָנץ"].

* * *

1. כ"ק מו"ח אדמו"ר הי' נוהג לברך (בתקופה זו) קיץ בריא ("צא געזונטן זומער").

— בשנים הראשונות הי' נוהג להקדים ולומר שבפולין נוהגים לברך קיץ בריא, אבל בשנים האחרונות לא הי' אומר הקדמה או אמתלא, אלא הי' מברך בפשטות: "קיץ בריא".

ויש להוסיף, שהכוונה בזה היא לא רק בנוגע לענינים גשמיים, אלא גם בנוגע לענינים רוחניים:

בנוהג שבעולם — וכן הוא גם אצל בניי — שבימות הקיץ עוסקים בענינים של הבראת הגוף. וכיון ש"היות הגוף בריא ושלם מדרכי (עבודת) ה' הוא" (כפס"ד הרמב"ם²¹), מובן, שהבראת הגוף בימות הקיץ צריכה להיות באופן שיתוסף גם בנוגע לענינים רוחניים.

18 ראה שיחה הנ"ל בסופה (סכ"ב).

19 מלאכי ג, יו"ד.

20 בזכרון אחדים: שירקדו "משיח'ס טאָנץ" עם הניגון "והריקותי לכם ברכה".

21 הלי' דעות רפ"ד (וראה לקו"ש ח"ג ע' 806 הערה 9).

16 ראה גם שיחת אחש"פ סי"ב (לעיל ע' 45).

17 ברשימה אחרת: במכ"ש וק"ו ממה שמצינו בהיפך הטוב, שעי"ז שהשאירו את אגג חי ללילה א' יצא ממנו המן (ראה מגילה יג, רע"א ובחדא"ג מהרש"א שם), ועאכו"כ במדה טובה שמרובה כו' (ראה יומא עו, א. וש"נ).

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) קיץ בריא בגשמיות וברוחניות.

* * *

ז. [לאחרי תפלת מנחה — אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:]

נכנסתי פעם לכ"ק מו"ח אדמו"ר בש"ק הראשון מהשבתות שביין פסח לעצרת, לאחר מנחה, ואמר לי: עכשיו צריכים ליקח גמרא מש"ס ווילנא וללמוד פרקי אבות [וכשהעירותי שהלימוד דפרקי אבות בגמרא מש"ס ווילנא יקח זמן רב, נענה כ"ק מו"ח אדמו"ר והוסיף], אמירה או לימוד ("געזאָגט אָדער געלערנט"), אבל לא באריכות²².

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) עכשיו צריכים לומר או ללמוד

פרקי אבות.

